

Elfizetési árak:

Égész évre 10.—
Félévre 5.—
Negyedévre 2.50 —
Egy hónapra 1.—
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVŐ PÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és
kiadóhivatal:
Főpiac, a város-
száll szomban.

Hirdetések:

Egy hasábos példát
sorankint 5 krajválnak
számítottnak.

Felsőbb oktatásunk és a debreczeni egyetem.

Budapest, április 12.

Tavaszi szellő fujdogál a magyar közélet terén. Az elsimult pártszünetek kezdenek helyet adni a nemesebb érzelmeknek s érvényre juthat végre a **társadalmi politika**, mely hivatva van a magyar nemzeti állam kiépítését az eddiginél hatalmasabb mérvben előmozdítani.

Végre nemzetünk is fölédredt arra, hogy a mai kor szellemét a társadalmi kérdések dominálják s hogy mi mily sokat mulasztottunk e tekintetben. A társadalmi politika mindkét fő ágában — a közgazdaság, mint a közművelődés fejlesztése körül — igen-igen sok tenni való van hátra.

Közelebbről a magyar nemzeti művelődés főtényezője: a **közoktatás** tekintetében is el vagyunk maradva. Eddig jobbadán csak a népoktatás ügyét rendeztük valamennyire, — a középiskolai és felsőbb oktatás ügye még most vár megoldásra.

A felsőbb oktatás és különösen az **egyetemek** kérdése az, mely nálunk eddig a legnagyobb elhanyagolásban részesült. Az országgyűlés, melynek az egyetemek a 48 iki törvény óta közvetlenül vannak alárendelve, az utóbbi évek alatt az egyetemekkel a legkevesebbet és igen felületesen foglalkozott, — a közoktatásügyi tárca költségvetési tárgyalásakor az egyetemek tételével rendszeren egy ülés alatt végzett, — míg sokszor egy egy viczinális törvényjavaslat felett napokig vitázott.

Tavaly ősszel történt csak, hogy **Emmer Kornél** és társai végre a képviselőház közoktatási bizottságában éles kritika alá vették a budapesti egyetem jogi karának dezolált viszonyait, kifejezvé, hogy rossz nemcsak a tanítás rendszere, de a „milió” is, amely az egyetemet környezi.

Erre megszólaltak aztán a fővárosi újságok is; rámutattak, hogy mily megdöbbentő statisztika volna, ha közétenné az egyetem a jogi vizsgákon és szigorlatokon megbukottak óriási perzentjét; sürgették a tanítás reformját, az ifjuság erkölcsének nevelését, az egyetem Budára helyezését stb.

Ez már a jobb idők előjele volt s az indemnitás mielőbbi keresztülvitele miatt az idén sem foglalkozott kellő terjedelemben a Ház az egyetemek tételével, de remélhető, hogy a következő költségvetési tárgyalásakor már nagyszabású és magas színvonalu vita fog kifejlődni körülötte.

Hogy pedig addig is az egyetemek ügye stagnálni nem fog, arra nézve bizni

lehet **Wlassics** miniszterben, aki öntudatos magyar kulturpolitikájában a nemzeti élet minden követelését figyelembe veszi.

Wlassics miniszter egész kulturpolitikája tekintetében különösen figyelemreméltónak tartjuk azon elvi kijelentését, melyet eddig is többször, legutóbb pedig a képviselőházban ismételve hangoztatott, hogy t. i. amily barátja ő a politikai centralizációnak, éppen annyira barátja a **kulturális decentralizációnak**. E kijelentésével ugyan ellentétben áll ama legközelebbi intézkedése, hogy a budapesti műegyetemet a mostani szűk helyiségből áthelyezi a **Lágymányosra**, teljesen új épülecsoportha, holott sokkal szélszerűbb volna és jobban megfelelne a decentralizáció elvének is egy új, második műegyetem felállítása **Szegeden**, mely város erre a legalkalmasabb volna s mely esetben a technikusok száma megoszlanék és a jelenlegi budapesti műegyetemet nem kellene megbolygatni. De valószínűleg a kényszerítő szükség és a kultuszbudget korlátolt helyzete utalta erre a miniszteriumot, habár így bizonyos, hogy a szegediek vágyának beteljesülése legalább egy félszázaddal hátravetett.

Ha a műegyetemnél nem is látjuk a miniszter elvi kijelentését beteljesülve, annál inkább reméljük, hogy a tudomány egyetemi s különösen a jogi oktatás terén teljes erővel keresztülvizsi azt, — kívánatos lévén az egyetemi s általában a felsőbb oktatás decentralizációja nemcsak a tanítás sikerének szempontjából, hanem azért is, mert ez egyik legjobb mód volna arra, hogy a főváros mellett tulságosan elmaradt nagyobb vidéki városok emelkedése előmozdittassék.

A decentralizációt azonban különösen a **budapesti egyetem** jogi karának túltömöttsége és általában a budapesti egyetemnek immár krónikussá vált bajai kívánják. Tudvalevő, hogy az egyetem szűk mivoltánál még sokkal károsabb az egyetem helye, — az a légkör, — **Emmer** kifejezése szerint „milió” — amely körüveszi. Hogy szűk az egyetem, az legfeljebb a tanítás sikerét koezkáztatja, de a fővárosi élet nemcsak a tanulástól vonja el az ifjuságot, hanem testileg-lelkileg a legkárosabb, romboló hatással van rá, — alkalmas arra, hogy aláássa egészségét és erkölcsét.

S ez a mérges, egészségtelen légkör éppen az intelligens vidéki középosztálynak, a nemzet gerinczének Pestre fölkerült sarjai közül szedi áldozatait, mert a főváros szülőttei és az életfontartásra utalt szegény ifjak jobban vértelve vannak ellene. A tehetősebb vidéki ifjak élnek Pestnek fojtó éjjeli légkörében azt a lélekölő sivar kávéházi életet, mely közülök sokakat egészséges emberek helyett blazirt, koravénült aggastyánokká s a haza

hasznos polgárai helyett tévesztett existenciákká tesz és nem egyet nemcsak a vizsgán buktat meg, de erkölcsileg is le-sülyeszti.

Nagyon ideje hát, hogy megszűnjék ez a kóros állapot s ne harapódzék tovább az az ijesztő mérvű szellemi proletáriátus, melynek eredete a budapesti egyetem túltömöttségében és kedvezőtlen fekvésében rejlik. Az ifjuságnak, a nemzet jövőjének legfőbb érdeke, hogy kiragadtassék ebből a sajnálatraméltó helyzetből az által, hogy a budapesti egyetem viszonyai alaposan szanáltassanak.

Legjobb mód erre nézve persze az volna, ha a budapesti egyetem, vagy legalább annak jogi kara áthelyeztetnék a mindenkép sokkal egészségesebb légkörű Budára.

Ezt már b. e. **Eötvös József** báró így kontemplálta, de oly sok idő óta ez a terv utódai alatt napirendre nem került. — **Wlassics** miniszter az első, aki komolyan kezd foglalkozni e kérdéssel s fölvetve az **Etvös** által elejtett fonalat, azzal a különbséggel, hogy ő az ország pénzügyi helyzetére való tekintettel szélszerűbbnek tartotta a műegyetemet áttenni Budára s a tud. egyetemet meghagyta a pesti oldalon, egyuttal megszüntette a központi egyetem szégyenletes külső kinézését s a kopár tüzfal helyébe, mely már régóta botránkozottatta a járókelőket, díszes fronttal épített ki az egyetemet.

De éreznie kellett, hogy az a díszes új front nem szünteti meg, csak legfeljebb elföldi az alma mater sebeit, belső bajait, mert hisz az új építkezés mindössze csak egy aulával és 2—3 nagy teremmel gyarapítja az épületet, a tulsufoltságot és az egyetem egyéb bajait nem szünteti meg.

Ezért folyamodott aztán most öntudatosan a felsőbb oktatás decentralizációjához, mely ezélt a vidéki jogakadémiák fejlesztésével akarja elérni, kapcsolatban a jogi tanítási és vizsgálati rendszer reformjával.

Ez igen szép eszme s mindenestre hasznára lesz az ifjuságnak, a tudomány-nak és a jogakadémiával bíró vidéki városoknak.

Szerintünk azonban a budapesti egyetem jogi karának tulsufoltságot kellőleg nem szünteti meg. Hiszen eddig is nyitva voltak az ország ifjusága előtt a vidéki jogakadémiák és azokat mégis leginkább csak a közeli vidékek ifjusága látogatta. Természetesen, a tervbe vett jogi vizsgareform után, mely a jogakadémiáknak nagyobb képesítő hatáskört fog adni, szaporodni fog a jogakadémiai hallgatók száma, de azt hisszük, ez esetben sem oly mértékben, hogy a **budapesti egyetem** jogi karának horribilis számarányát érezhetőleg apasztaná, hogy a tulsufolt

pesti egyetemen valóban üdvös, hatalmas érvágást ejtene.

Ennek oka pedig az, hogy a jogakadémia, — bármennyire megbővül is hatáskörük, — ezentul sem fognak birni az egyetem" név varázsával, mely alkalmas volna arra, hogy a vidéki apákat és fiatalokat a fővárostól elvonja.

Ezért volna szükséges, hogy Budapesten és a távoleső Kolozsváron kívül még az ország más vidékein is legyenek egyetemek. Tudnivaló, hogy erre nézve már indultak is meg mozgalmak társadalmi uton. Debreczen város régi híres református főiskoláját akarja egyetemmé fejleszteni s már tekintélyes összeget össze is gyűjtött e célra; — a múlt évben Pécsről merült föl a hír, hogy püspöke segélyével kath. jogakadémiáját kibővíteni s egyetemi rangra emelni szeretné.

Ugyde az államkormány a tervezett református és katolikus egyetemek kérdésében még mindig nincs eldöntve az az elvi kérdés, hogy a felekezetek egyáltalában tarthatnak-e fenn egyetemeket vagy nem? s a belügyi és közoktatásügyi miniszterek például a debreczeni egyetemre szánt adományokat mindig azzal a fenn tartással hagyták jóvá, hogy a jóváhagyás a felekezetek egyetem-állítási jogának elvi kérdését nem érinti.

Szóval, e jog kérdése még maig is nyílt kérdés maradt és mindeddig nem jutott eszébe senkinek, hogy e kérdést fölvesse a képviselőházban és erre nézve határozatot provokáljon. — Sajnos, az idén is elmaradt ez, pedig ha már nem foglalkozott a Ház bővebben a kultusz-budgetvel, legalább ezt az elvi kérdést kellene dűlőre juttatni, mely éppen bele-vág a közoktatási miniszter decentralizációs programjába.

S ha maga a képviselőház és a kormány nem is foglalkozik még e kérdéssel és nem is adta meg hozzá az inicitivát, maguknak az egyházaknak volna első sorban érdekükben, hogy e kérdés eldön-

tését sürgessék a Házhoz intézendő felirat alakjában. — A most ülésező ref. konvent méltóan koronázná be működését, ha e kérdést kebelében fölvetve s megvitatva, eldöntés végett a Ház elé terjesztené, mert közelebről épen a leendő debreczeni ref. egyetemnek volna szüksége az előleges elvi jóváhagyásra.

A debreczeni egyetemre ugyanis már rég megindultak az adakozások; miután azonban, épen az elvi kérdés eldöntetlensége miatt, mindeddig az adakozásokat hivatalosan csak „bölesészeti fakultás és tanárképző“ felállításának czime alatt lehet gyűjteni és nem az „egyetem“ szó leikesítő aegise alatt; — természetes, hogy így a laikus nagyközönség nem érti és nem érzi át annyira az eszme főségét s gyéribben adakozik és érdeklődése nem oly nagy, mint volna akkor, ha nyíltan kibontva látná a „debreczeni egyetem“ lobogóját.

Hogy az országgyűlés a felekezetek egyetemállítási jogának kérdését a 48-iki törvény liberális felfogása mellett csakis a felekezetek javára, vagyis igenlegesen döntheti el, az nyilvánvaló: — mert hisz a törvény kifejezetten ugyan nem engedélyezi a felekezeteknek egyetemek, csak „főiskolák“ felállítását, — ugyde az egyetem nem az a sokféle előjogokkal körül-bástyázott testület ma már és nem is az az az „universitas scientiarum“, mint régen volt.

Az egyetem fogalma a megmaradt ósdi formák daczára maig nagy átalakuláson ment keresztül; az egyetem ma már tulajdonképpen nem egyéb, mint több főiskolának komplexuma, melyek egyenkint karokat és együttvéve egyetemet képeznek.

Ha az országgyűlés a 48-iki törvényt kiterjesztőleg és liberálisan magyarázza, csakis a felfogást teheti magáévá s ha ily irányban dönt, — akkor valószínűleg igazán a kultuszminiszter által hangsúlyozott kulturális decentralizációt.

És Debreczen, mely nem kér egyetemet az országtól, de egyetemet akar adni az országnak, — ha mielőbb megkapja a törvényes jogot százados multu református főiskolájának egyetemmé emelésére az adakozó kedv egyszeriben feléledne ismét s az ige rövid idő alatt testet öltene.

A debreczeni egyetem létesítése országos érdek, mert általa a budapesti egyetem jelenlegi abnormis viszonyai nagyban enyhülnek majd; az ottani ifjúságból sokakat elvon az új egyetem, könnyítve helyzetét a réginek s új ott-hont adva a „cupida legum juvenus“nak, mely a tulzsufolt pesti egyetem nemcsak tudományban hiányos, de a főváros mesterkelt, fojtó levegőjében nélkülözi feltételeit az egészséges, vidám, egyetemi életnek is, — mert az egyetemi életnek nem a nagyváros, hanem a vidék az igazi hazája. Kívánatos a debreczeni egyetem létesítése, mert emelni fogja nemcsak tudásban, hanem lélekben és erkölcsben is a haza ifjúságát, a nemzet reményét.

Tatamér.

A román kormány bukása.

Budapest, április 13.

Sturdza Dömötör román miniszterelnök a maga és miniszter-társai nevében tegnap benyújtotta lemondását, a mit a király nyomban elfogadott, egyszersmind megbízván a leköszönt minisztereket az ügyek vezetésével az új kormány kinevezéséig.

A bukás közvetlen és látható oka bizonyára az izgatás, a melyet az ellenzéki pártok indítottak a Bánffy nemzetiségi politikája című röpirat czégére alatt.

Az akció tudvalevőleg a képviselőházban és a szenátusban kezdődött; az ellenzék mindkét

TÁRCZA

Az isaszegi ütközet.*)

Régen volt: csak álom! Én nem tudom, hogy közülünk egy is vezetett volna naplót, hiszen ruhánk sem volt, nemhogy írószerünk lett volna és ha eleinte volt némelyik — tanulóból lett — honvédnek kedve jegyzeteket készíteni, csakhamar abbahagyatta vele az események rohamos egymásutánja és az elesé-gázottság a nyugodt elmét igénylő jegyzeteket készítését. Fatalizmus vett erőt rajtunk: hiszen máától holnapig élünk.

Emlékezet után tudunk valamit, ha mag az idő egészen be nem gyepesítette agyunkat. Sokáig nem tudtam azt sem, hogy nagypénteken volt ez a nevezetes ütközet, csak úgy rémlett előttem, mintha valami ünnep volna. Ki látott akkor naptárt? A löcsei és a Trattner-Károlyi Kalendáriumon kívül alig volt más naptár, azokat se a mi számunkra tartották fenn. Rendesen gyepen tanyáztunk; a munieziós szekér adott árnyékot nyáron,

*) Érdekesnek tartjuk közölni most az isaszegi ütközet leírását társas életünk egyik tisztelt és kiváló alakjától, aki azoknak a ma már, fájdalom, oly keveseknek egyike, a kik személyesen végigküzdötték a nevezetes diadalt.

télen pedig saját jó vérünk adott meleget, mely ütközetközben sebesebben lüktetett.

Manapság Budapest utcáin oly rongyos és férges koldust bajos volna látni, mint a minők mi voltunk. Emberek közé nem mertünk menni, oly rongyosak voltunk; saját szüleink is alig ismertek ránk. Ruhát nem küldhetett utánunk senki, de ugyan honnan is küldtek volna? Budán Windischgrätz volt és az ország körös körül tulnyomó ellenséggel, mint egy gyűrű körülzárva és ez a maroknyi rongyos nép 1849. tavaszán már győztes volt! Így talált bennünket (Aulich 2-ik hadtest) 1849. ápril 6 a Dány pestmegyei községben. Meleg, szép, naps ídő, valami libapáskumon volt sáros, piszkos ágyuink egymás mellett.

Délelőtt az ágyukat mostuk, magunk is mosakodtunk és ha lett volna, tiszta fehérneműt is váltottunk volna; így azonban azzal is megelégedtünk, hogy lehetőleg átvizsgáljuk és a napon szellőztessük rongyainkat. Oly szép, meleg ídő volt, hogy a gyarló gyepen végignyújtózkodtunk és süttettük magunkat a jótékony nap által. Eközben fülem a földet érintvén, tompa ütést, mintegy földalatti morajt észleltem. Ez ágyuzás, — mondom Szabó Dezső pajtásomnak, (kalocsai fiu volt) Gödöllő irányában szolt. Sieltünk

tudtára juttatni tábornokunknak, Aulichnak, ki azonnal riadót veretett. Előre gyorsan! Kapott e Görgeytől utasítást vagy sem, — azt nem tudom, de küldőnczöt legalább mi nem láttunk. Men-nél előbbre haladtunk, annál jobban kivehettük azt, hogy az ágyuzás Isaszeg tájékán van.

Aulich tisztában volt rögtön a helyzettel. Délután — de épp úgy lehetett 3 óra is délután, — az ütközet színhelyére értünk. Egy erdő elé helyezkedtünk ütegünkkel (ma Király erdőnek nevezik.)

Damjaich és Klapka már ekkor véres dulakodásban voltak az egyesült Windischgrätz és Jellasi seregeivel. A viaskodás Damjanich vörössapkásaival és Jellasi horvátjaival oly vehemens fokra hágott, hogy a szó szoros értelmében birokra került a sor, s ember ember ellen dulakodott. Ebben a kritikus pillanatban érkezett meg hadtestünk és rögtön más fordulatot adott a viaskodásnak, a mint ágyuink az erdőbe röpitették lövegeiket.

Azt bátran lehet mondani, hogy a 2-ik hadtest szerencsés közbelépése döntötte el az ütközetet. Klapka hadteste néhány nap alatt sokat veszített s szerencsétlenül harezolt Bicskénél. Ott is, itt is a horvátokkal gyúlt meg a baja s mindkét helyen Damjanich huzta ki a hinár-

Házban annak kimondását indítványozta, hogy a névtelen röpirat leleplezése után Sturdza méltatlan arra, hogy a román kormány élén maradjon. A parlamentáris támadás csufos kudarcot vallott; márczius 30-án a képviselőház 90 szóval 18 ellen, a szenátus 67 szóval nyolcz ellen föltétlen és teljes bizalmat szavazott a Sturdza-kormányra. Az ellenzék vere-segeért obstrukcióval állott bo-szút és egyetlen katonai törvény-javaslat kivételével lehetlenné tett bármely eredményes tárgya-lást mindkét Házban. Az ülészak berekesztése vetett véget ennek a megbotránkozató partamenti erő-szakoskodásnak.

Az ellenzék erre kivitte az izgatást az utcára. Mult vasárnap Bukarestben kezdette meg a nép-gyűlések sorozatát, amelyeken az egész országban követelni akarta Sturdza lemondását, hirdetvén, hogy elveszítette a nemzet biza-lmát. A bukaresti népgyűlés, saj-nos, nem ért olyan békés véget, a mint a hivatalos tudósítások állították. A tüntető fölvonuláskor összeütközésre került a sor a nép és a katonaság között, vér folyt az utcán.

Ugy látszik, ez adta meg a kegyelemdőfést a Sturdza-kor-mánynak; épen úgy, mint a Bra-tianu-kormány az utcán bukik meg, ő is, tizenkét nappal az or-szágyűlés imponáló bizalmi nyi-latkozata után.

Ennyi az, a mi szemmel lát-ható Sturdza bukásának a törté-netéből.

Hogy mi történt a politikai szinfalak mögött, azt nem tudjuk, valamint, hogy azt sem tudjuk még mindig, tulajdonképen mi

buktatta meg a Sturdza-kabinet elődjét, a konzervatív-junimista Catargiu-Carp-kormányt, közvet-lenül az általános képviselővá-lasztás után, a mikor óriási töb-biséget nyert.

Olyan jelenségek ezek a titok-tes, parlamentárisan indokolha-tatlan bukások, a melyek egészen betegnek tüntetik föl a román parlamentárizmust. Sajnálattal lát-juk ezeket a jelenségeket, amelyek között előkelő helyet foglal el a román közvélemény politikai meg-bizhatatlansága, úgy, hogy képes ma többséget adni olyan pártnak, a melyet tegnap törpe minoritás-ban hagyott, föltéve természetesen, hogy ez a párt időközben bata-lomra jutott.

Éppen olyan sajnálattal látjuk, hogy Sturdza megbuktatásánál megint az a magyarellenés nem-zetiségi politika játszik lármás szerepet, a melynek segítségével annak idején Sturdza hatalomhoz jutni igyekezett.

A román parlamentárizmus betegsége hozza magával a pártok gyors előregedését, hogy ne mond-juk: elzüllését.

A nemzeti szabadelpvűpárt, a melynek kebeléből a Sturdza-kor-mány kikerült, évről-évre többet veszített összetartó erejéből. Frak-cziók váltak ki és a kik benn maradtak, azok is nehezen fértek össze. A márczius 30-iki szava-zást is sokan a külföld használa-tára szánt demonstrációnak tekin-tették, a miből nem szabad követ-keztetést vonni a kormány és párt szilárdságára. A nemzeti szabad-elpvűpártnak ez a megrongált belső állapota bizonyára közreműködött abban, hogy a szenvedélyek le-

csillapítása végett a király elej-tette a Sturdza-kormányt.

Arra ninesen okunk, hogy Sturdza bukása miatt változástól tartsunk Románia nemzetközi po-litikájában.

Diplomata.

Országgyűlés.

Budapest, április 13.

A képviselőház ma nekilátott az igazságügyi költségvetés tárgyalásának. Rohonyi Gyula bizottsági előadó rövid beszéde után általános feszült figyelem közt állott fel Plósz Sándor igazságügy-miniszter s elmondta programbeszédét.

Egy komoly, munkára termett és munkára vágyó államferfinak tartalmas programja volt ez a beszéd: Plósz Sándor teljes figyelmében részesíti úgy a jogász vitáinak, mint a jogkereső közön-ségnek kívánságait, ez a szándék vonult végig szaván, melyeket visszatetséssel kísérték végig a hallgatók a Ház minden oldalán. A beszéd végén Plósz minisztert a Ház tagjai lelkesen megéljenzették.

A vita első szónoka Visentai Soma volt, a ki a mult igazságügyi kormány „tulkapásait” panaszolta fel, és azt a reményét fejezte ki, hogy az új miniszter alatt ez másképen lesz. A beszédet követő szünet után, a jobb oldaltól fel-szóalt Veszter Imre, és lendületes szava-kban azt fejezte ki, hogy ő a bírói függet-lenség szempontjából a kuriai bíraskodást ellenzi. Inkább azt ajánlotta, hogy a választásokról való bíraskodást a köziga-tási bíróság hatáskörébe utalják.

Molnár János néppárti kérelmekkel ostromolta a minisztert.

A képviselők a szünet alatt s az ülés során sűrűn gratuláltak Plósz mi-niszternek mai szép napjához. De ebből kifolyóan a gratulációk nagy serege hangzott el a hölgykarzaton is, a hova egymásután vándoroltak fel kivált az ifjabb képviselők. Ott ültek ugyanis: Plósz miniszter neje meg három lánya, a kik szem- és fültanui voltak a hozzájuk legközelebb álló miniszter sikerének.

ból. Általános nézet akkoriban az volt, hogy ha Gáspár kellő időben oldalba támadja az ellenséget — s ezt azóta sok szakértő megírta — ma nem igen beszél-nénk a világsi katasztrófáról.

Megérkezésekor hadtestünk azonnal akcióba lépett. A Don Miguel bakáknak jobb ruhájuk volt, mint nekünk tüzerek-nek: ők báránbőr bekecsekben voltak, kívül kemény, sima fehér bőr, belül gyapjas.

Előttünk balra erdő; itt osztrák vadászok helyezkedtek el. A fákat elfü-részelték és abból barrikádokat rögtönöz-tek, ezek mellé lapultak meg, és úgy várták biztos halálra a honvédeket. A debreczeni derék Don-Miguel-bakák a sapkát a szemükre vágva, rohammal tá-madják meg az erdőben eltorlaszolt osztrák vadászokat, kik biztos kuglitz fegy-vereikkel fogadják. A bakák báránbőr-bekecsei a vadászgolyóktól úgy pufognak mint a mikor a eselések a szőnyeget porolják: mellettünk haladnak el, egy középső kis őrmester vezeti őket, s folyton az egyenletes lépéstársa nógatja: „széna szalma, széna szalma, — egy-kettő egy-kettő”, Csak előre fiuk!” s maga is előre-ment a derék vitéz. Hamarosan ki is verték erős állásaikból a jágereket. Görgei látva Damjanich és Klapka emberfölötti véres munkáját egész energiával előre tör,

s a mi hadtestünk iránt nagy elismeréssel volt, hogy oly kellő időben ért oda Damjanich segítségére.

Ujabbán itt tünt fel Görgei zseniál-tása és hidegvére, a ki a hiányzó takti kai egységet helyreállította, a vérző és fogyóban levő két hadtestet rendes kerék-vágásba zökkentette, Klapka esüggédését eloszlatta és a tétovázót újból küzdelemre serkentette.

Alkonyat fele Isaszeg községből dragonyosok vonultak ellenünk, lassu ügetésben. Meglehet, hogy a nagy zür-zavarban, az erdők által megnehezített harc-téren, maguk sem tudták merre menjenek; de éppen rossz utat választottak, mert egy dombrol, hová ütegünk előre-nyomult, úgy végigsöpörtük golyóinkkal, hogy egyszerre elpárologtak. Aulich a hátunk mögött volt, de mi nem láttuk; csak midőn kisöpörtük a falut, vettük észre, hogy feje biczcentésével megelégedé-sének adott kifejezést.

Eközben a falu égett. Vagy a bele-szórt lövegeinktől gyult ki, vagy, a mi sokkal valószínűbb, az ellenség gyujtotta föl azért, — hogy hátráltassa előrenyo-mulásunkat.

Estve leereszkedtünk a faluba. Üte-günket, mint fedezet, Karácsony István Lehel huszár-százados kísérte huszárjai-

val. Karácsony felesége Dadányi Anasz-tázia volt, korának egyik legszebb asz-szonya, ki férjével az egész hadjárat fá-radalmait hűségesen megosztotta. — A 60-as években Újpesten találkoztam mind-kettőjükkel. Azóta már ők is porlanak.

Isaszeg akkor láttam először s az-óta sem. Százszor is elvasutoztam mel-lette, de benne nem voltam.

Ugy emlékszem, hogy e nevezetes falunak csak egy hosszú utcája volt s azt egy kis patak metszette át. Midőn beértünk, mind a két sor ház égett. A házakat szegélyező élőfák és a nádfede-lek úgy füstöltek, hogy csaknem ott veszett ütegünk a borzasztóan fojtó füst-től. Lakosokat nem láttunk. Ugy tudom, hogy Isaszeg akkor egy szegény kis tót falu volt.

E szent napon mások az Űdvözítő sirját látogatták: mi pedig sirt ástunk másoknak, mások meg nekünk.

Az egyesült nagy osztrák hadsereg minden ponton meg lett verve.

Hogy jutott be Pestre hadtestünk, talán máskor mondom el — egyébiránt kit is érdekel manapság ilyen régi his-tória? . . .

SZÍNHÁZ.

Rip van Vinkle.

Tegnap Plauquette Róbert operette je a Ripp van Vinkle került színre. Az előadók közül a vendég *Ferenczy Józseffel* kell foglalkoznunk, ki a czimszerepet játszotta teljes tetszés mellett. Hangja meleg érezes bariton megfelelő hajlékonysággal és kitűnő iskolával. Nagy monológját a második felvonás végén kiváló sikerrel és nagy tetszéssel énekelte. -- Játéka is mindenütt találó volt. *Ferenczy* az ő precíz és szabatosan intelligens énektudásával nagy erőssége lesz az énekes ensemblenek. Szerződötése határozott nyereséget jelent.

Lisbeth Serfözy Zseni játszotta és énekelte kedvesen, elevenéggel. A harmadik felvonás nagy áriáját különös tetszés mellett énekelte.

Kedvesen énekel kis szerepében *Szabó Irma* is.

Kivülök dícséretet érdemel *Karacs, Sziklay* és *Bartha*, kik elősegítették a jó összjátékot.

* *Lukács Ilonka szerződötése.* A nyíregyháziak ünnepelt hangverseny énekesnőjét, a műkedvelő előadások kristálytisza tüneményes hangu primadonnáját szerződötette e hó 15-étől *Komjáthy* igazgató. A kisasszony kinek ugy játéka, mint hangja igen sikkes, már a jövő héten fellép színpadunkon. Kedves temperamentummal rendelkezik és nem hagyhatjuk dícséret nélkül *Komjáthy* tettét, hogy módot nyújt a kisasszonynak arra, hogy eddig parlagon hevert Istentől bőven megáldott tehetséget a legjobban érvényesíthesse, *Lukács Ilonka* fellépéseihez sok reményt fűzünk és bizton hisszük, hogy színészetünk benne igen erős oszlopot nyer!

Az ipartestület első diszülése.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, április 13.

Hosszas vajadás s felebbezesek után a belügyminiszter a múlt év novemberében erősítette meg a debreczeni ipartestület alapszabályait. A megerősítés után nemsokára megejtették az előjáróság s a tisztviselők választását is.

Az ipartestület hivatalhelyisége (*Simonffy-u.*) csak most készült el s az előjáróság a hivatalos megnyitást illetőleg, működését a mai diszüléssel kezdte meg.

A diszülésen jelen voltak a város képviselőiben *Komlóssy Arthur* főjegyző, *Vecsey Imre* t. b. főjegyző, *Abrahám László* főügyész, *Boczkó Sámuel* rendőrfőkapitány mint I. fokú iparhatóság, *Bészler Károly*, *Oláh Károly* tanácsnokok, dr. *Király Ferencz*, dr. *Magoss Myörgy* alügyész, *Márk Endre*, *Szabó Kálmán* ker. iparkamarai elnök, *Réthy Meneti* ipari főfelügyelő, *Rösszler Richárd*, *Mayer Emil*, dr. *Boldisár Kálmán* rendőrkapitány, *Komlóssy Miklós* kamarai másodtitkár, *Szentpétery Ferencz* iparügyosztály vezetője, rendőrfogalmazó, dr. *Kőrössy Kálmán* ipartestület ügyésze, az előjáróság teljes számban s számosan az iparosok közül.

Tóth Kálmán elnök nyitotta meg a diszülést. Utána *Botz* dr. jegyző felolvasta az iparhatóság átiratát.

Ezt követőleg *Boldisár Kálmán* dr. lelkes szavakban üdvözölte a jelenvoltakat s kifejtette az ipartestület célját s vázolta azokat az irányelveket, melyeket a testületnek működése ideje alatt szem előtt kell tartani. A testülettől eleinte nem kell sokat remélni, de a vezetőkben meg van az energia, a munkakedv s ő bizik ezeknek működésében. Kívánja, hogy a vezetők a működésben épp oly tevékenységet fejtsenek ki, mint a megalakulásban.

A szép beszédet éljenzéssel fogadták. *Tóth Kálmán* elnök szólt ezután,

rámutat azokra az okokra, melyek miatt 15 évig kellett várni, hogy az ipartestület megalakuljon. Majd arra mutatott rá, mi kényszerítette, sürgette az iparosokat a testület megalakítására. Majd köszönetet mond a városi tanácsnak, a jelenlevőknek s s végül *Boczkó Sámuelnek* mondott meleg köszönetet azért, hogy 15 éven át oly lelkesen, igazságosan s buzgón végezte az iparosok ügyeit.

A testület működésének programját vázolta ezt követőleg röviden az elnök.

Fősúlyt fektetnek a tanonezoktatásra, hogy szakképzett iparosokat neveljenek; a munkás-munkaadók közötti surlódásokat kiegyenlíti s végül a kisiparosok hitel-szerzése érdekében fejt ki majd nagy tevékenységet a testület.

Az elnök szavainak elhangzása után helyeslés zúgott fel minden részről.

Végül még *Komlóssy Arthur* főjegyző a tanács nevében áldást, kitartást kívánt az ipartestület működésére.

Tóth Kálmán ezután a diszülést be-rekesztette.

Este a „Bika“ disztermében az ipartestület előjárósági bankettet rendez.

Gyászrovat.

† *Halálozások.* Polgár id. *Böszörményi Pál* 78 éves korában elhunyt. Temetése 14-én délután 3 órakor lesz a *Rákóczy* (Kis-Csapó) utca 28. sz. háztól.

Bene János községi orvosnak folyó hó 12-én délután 1 órakor, életének 54-ik, boldog házasságának 31-ik évében 6 heti súlyos szenvedés után elhunyt. Holnap, folyó hó 14-én délután a görög katolikus egyház szertartása szerint temetik H.-Vámos-Péresen.

Öz. *Millecker Józsefné* szül. *Strach Anna* asszonynak folyó 12-én esteli fél 8 órakor, életének 68-ik, özvegységének 12-ik évében hosszas betegség és a haldokló szent-ségek ájtatos fölvétele után elhunyt. Holnap 14-én délután 5 órakor a róm. kath. egyház szertartása szerint a *József főherceg-utca* 2. sz. háztól a *Szt.-Anna* temetőben helyezik örök nyugalomra.

Prohaska Péterné folyó hó 12-én délután 4 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartás szerint a fő-utca 56. számú háztól a *Szent-Anna-utcai* temetőben helyezik örök nyugalomra.

Legujabb.

— A „Debreczeni Ellenőr“ eredeti táviratai. —

A képviselőház ülése ápril 13-án.

A képviselőházban megkezdették az igazságügyi tárca költségvetésének részletes tárgyalását. *Mócsy* a törvényszéki, a táblai bírák fizetés emelését, a kuriánál kiegészítő bíráknak kinevezett bírákkal való helyettesítését kívánja.

Schmiedt Jenő a szász esődtörvény revízióját, a bírói kar politikai függetlenségét óhajtja.

Győry Elek Magyarországnak a konzuli bíráskodásnak egyenjogosításáról beszél.

Polónyi Géza polemizál *Veszterrel*. A kuriai bíráskodásnak választási ügyekben a közgazgatási bíráskodással való helyettesítéséről beszél, melyet ellenez a faktum minden pontjának végrehajtása mellett.

A miniszter világjáró fia.

Budapest, április 13. (Érkezett délután 3 órakor.) Ifju *Hegedüs*

Sándor a kereskedelmi miniszter mérnök fia, visszaérkezett amerikai tanulmányutjából.

A református konvent.

Budapest, április 13. (Érkezett délután 3 órakor.) A református konvent, ma *Tisza Kálmán* és *Kun Bertalan* püspök elnöklete alatt befejezte tanácskozásait.

Robbanás egy szeszraktártelepen.

Budapest, április 14. (Érk. d. u. 2 ó.) Besszarábiából katasztrófa híre érkezik. Az ottani ackevmannban a kinestári szesz-reaktifikáló telepen ma nagy robbanás történt. Egy szikra belesett a szeszbe. A robbanás hat embert megölt, kilenczet pedig életveszélyesen megsebesített. Az épület teljesen elpusztult.

A Vadnay—Sima affér.

Budapest, április 13. (Érk. d. u. 2 ó.) *Vadnay Andor* Csongrádmegye főispánja és *Sima Ferencz* országgyűlési képviselő közt párbaj volt készülöben, de váratlan akadály miatt ismét elmaradt.

NAPI HIREK

Tájékoztató.

Lapzárta mindennap d. u. 2 órakor csak esetleg hátfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem vállalkozhatik. Kérjük a lapnak csak az egyik oldalára írni, ha lehet porzó nélkül!

A Gönczy-egyesület „Göthon“-a Keresk. akadémia palotájában.

A m. kir. törvényszéknél jegyzői iroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra között, vasárnap és ünnepnapon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtő-szekrényből a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 és d. u. 5 órakor, ünnepnapokon d. e. 11 órakor.

A kir. tábl. hivatalos órák a segéd- és kezelő hivatalokban d. e. 8—12 és d. u. 2—5 óráig tartanak. Az igtató, kiadó-hivatal s az irattárfelteknek felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt.

Hivatalos órák az állami anyakönyvvezetőknel Vasárnap d. e. 10—12. Többi napokon d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig.

A debreczeni kir. járásbírószág szóbeli kereseteket, kérelmeket és nyilatkozatokat fölvesz kedden és pénteken d. u. 3-tól 5-ig, a félék megjelenhetnek minden szordán.

Népkönyvtár az árok-utcai leányiskolában Nyitva van minden szordán és szombaton d. e. 11—12 óráig.

Famunkatanítás. A kézügyesítő egyesület főreáliskola műhelyében d. u. 2—4 óráig. Kedden előkészítő csoport. Szordán es pénteken haladó csoport.

— A Csokonai kör felolvasó estéje.

A Csokonai-kör mint már jeleztük is, holnap pénteken d. u. 5 órakor a kereskedelmi akadémia disztermében felolvasó estélyt tart, melyen *Zalai Márk* a kereskedelmi akadémia tudós tanára szakfelolvasást tart, *Jabloneczay Kálmán* a kedvelt tárczairó, lapunk jeles tollu munkatársa elbeszéléssel működik közre, *Ady Endre*, a kiváló fiatal poéta pedig, kit a helyi lapokból már is széles körben ismer a közönség, legközelebb megjelenő kötetéből mutat be pár verset. Ezenkívül *Nagy Dezső*, városunk egyik első czimbalom-virtuóza fog felvillanyozni magyar népdalaival.

— **Az akadémiai ifjuság legújabb mozgalma.** Szép tervet vetett föl az akadémiai ifjuság kebelében fenálló *Erdélyi kör*. Arról van szó, hogy e kör, mely a testvérhaza ifjaiból körülbelül 40 et számlál magában, az egész ifjuság belevonásával a nagy-enyedi *Bethlen-szobor* javára matinéet rendezzen. — Kiindult pedig a mozgalom magáról Nagy-Enyedről, honnan a nagy szoborbizottság megbízásából, melynek elnöke br. Zeyk Dániel főispán, *Bodroghi* János főgymnásiumi tanár lelkes hangu levelet intézett az Erdélyi-kör elnökségéhez, melyben egy Debreczenben tartandó Bethlen-ünnepély iránt fejezi ki óhaját. A szoborbizottság ugyanis a hazai összes főiskolákat be kívánja venni a mozgalomba, s hazafias kérelmével mintegy kitüntetőleg először is a debreczeni ifjuságot és közvetve Debreczen városát tisztelte meg, mint a mely nemcsak a protestantizmusnak metropolisa, hanem a történelmi tradícióknak minden időben egyik leghivebb ápolója. A programterven már dolgozik az ifjuság, a tanári-karnak hozzájárulását külön iratban kéri s a matinéet eddigi megállapodás szerint május 25 én az egyházkerületi közgyűlés alkalmával fogja megtartatni.

— **Az ipartestületi bankettje.** A debreczeni ipartestület ma este 8 órakor az Arany Bika-szálló dísztermében bankettet rendez. Az érdeklődés oly nagy ezen bankett iránt, hogy a jegyek javarészből elfogytak.

— **Ösztöndíj iparos ifjak részére.** A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur f. évi 16 845 számú leiratával felhívta a kamarát, hogy oly törekvő és kellőleg képesített iparos ifjut, a ki a nevezett miniszterium részéről nyújtandó háromszáz (300) frnyi utazási ösztöndíj mellett — a hazai ipar javára értékesítendő — szükséges tapasztalatok megszerzése és képességének fejlesztése céljából külföldre utazni óhajjt; hozzon javaslatba.

Felhivatnak ennél fogva a kamara területén, tehát Hajdu, Szaboles, Szatmár, Máramaros, Bereg, Ugocea és Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegyék, valamint Debreczen és Szatmár városok területén lakó ifju iparosok közül mindazok, kik továbbképzés végett külföldre utazni szándékoznak, s e célból a fent említett 300 frt. ösztöndíjat elnyerni óhajják, hogy ez iránti, végzett tanulmányaikról tanuskodó bizonyítványokkal ellátott — esetleg illetékességi helyök hatósága által is támogatott — folyamodványukat, melyben a pályázóknak lakhejje, családi viszonyai, erkölcsi magaviselete, foglalkozása, előképzettsége, esetleges tanulmányai, az általa nyert kitüntetések, nyelvismeretei is részletezendők, valamint az általa választandó utiterv is kifejtendő s részletesen megjelölendő, hogy a tanulmány-ut befejezése után mesterségének folytatása végett hol akar letelepedni, — az alulírott kereskedelmi és iparkamarához f. é. április 28 ig terjeszszék be.

Megjegyezzük, hogy a kérdéses ösztöndíjra csak azon iparos ifjak pályázhatnak, a kik katonai kötelezettségüknek már eleget tettek vagy a katonai szolgálat alól véglegesen felmentettek és a kellő gyakorlati ismeretek elsajátítása céljából szakmájukban a — tanonc időn kívül — legalább 4—5 évet töltöttek el. Debreczen 1899 április 11. A kereskedelmi és iparkamara nevében: Szabó Kálmán elnök, dr. Király Ferencz titkár.

— **Megszökött a fogházból.** Kiss Róza egyike azon nőszemélyeknek, kikkel a rendőrségnek a legtöbb baja van. Nem afféle perlekedés miatt kerül összeütközésbe a rendőrséggel, hanem hol lopásért, csavargásért avagy részegségért kísérik be. Nemrégiben ismét a rendőrség elé került s el is ítélték. Kiss Róza sehogy sem volt megelégedve sorsával, vágyott az

arany szabadság után. Tegnap séta idejében alkalmas pillanatban a közigazgatási börtön udvaráról kiszökött az utcára, hol már várt reá Kónya Julis, ki szintén gyakran jön összeütközésbe a rendőrséggel. A szökés után mindketten belopództak Tarbay József óras lakásának pinczéjébe. Kiss Róza a pinczegátorban állt őrt, míg Kónya Juli a pinczében szedegette össze a lopnivalókat. A véletlen azonban megakadályozta tervükben. Az udvarbeliek épp akkor zárták be a pinczét, mikor a két tolvaj lenn volt, anélkül, hogy ott létüket észrevették volna. Kiss Rózáék ilyformán kelepezébe kerültek s hogy kijuthassanak, lármáztak Kibocsátották őket, de már akkor várt rájuk az előhívott rendőr s mindkettőt bekísérte.

— **Kiváló esetek** bizonyítják, hogy a csusz- és köszvényes bajok, makacs fejfájások legbiztosabb és leghatásosabb gyógyszere az a páratlan kitűnő csusz- és köszvény elleni kenőcs, mely Zoltán Béla udvari szállító gyógyszerterében Budapesten 1 frtért kapható.

— **Meddig beszél a miniszter?** A t. Ház folyosóján ma nagy volt az érdeklődés *Plósz* igazságügyminiszter beszéde iránt. A Ház jegyzői közt ezért kis vita támadt erről.

— Nem beszél tovább, mint egy fél órát, — szölt Gyöngyös hithű követő *Visontai* Soma.

— Tovább beszél félóránál, vetette ellen *Györy* Elek, az ügyvédi kamara elnöke.

— Fogadjunk, hogy nem!

— Fogadjunk, hogy igen!

Megkötötték a fogadást akképen, a hány perczel kevesebbet beszél félóránál, annyi üveg pezsgőt fizet *Györi* Elek. A hány perczel többet beszél félóránál, annyi üveg pezsgőt fizet *Visontai*.

— Hát már most meddig fog beszélni a miniszter, kérdezte ennek a fogadásnak a hallatára egy képviselő.

— Eppen egy fél órát! vélte egy képviselő.

— Igen ám, pattant ki nevetve *Györy*, csak hogy én meghívtam ám a pezsgőzésre a minisztert, ha én nyerem meg a fogadást.

— Ohó, kacagott *Visontai*, csak hogy volt ám nekem is annyi eszem hogy meghívtam a pezsgőzésre, ha én nyerem meg.

Az igazságügyminiszter részrehajlatlanságának jele, hogy csaknem pontosan egy fél óra hosszat beszélt.

x Gyomor-bélhurut és elhújasodásnál a *Ferencz József keserűvíz* gyógyhatása páratlan. Ajánlatos csakis *Ferencz József* vizet kérni és nem budai vagy egyéb elnevezést használni, mert több csekély értékű viz csalódásig hasonló vignettákkal jön forgalomba.

x Hivatali helyiségül, esetleg ipari célokra raktárnak stb. igen alkalmas, nagy, egy emeletes ház a központban, akár egészben, akár két részre osztva, olesó bérösszegért kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ipartestületünk.

— április 13.

(—cs.) Egy évtized kitartó munkája, a fáradhatatlan tevékenység által folyvást felszinen tartása az ipartestület létezésének volt szüksége ahhoz, hogy a debreczeni ipartestület holnap megkezdheti az iparososztály érdekléteire csak jó-tékony kihatással lehető működését. Alig oly községek iparosai, hol az ipar fejlettségi fokából következtetve is nem volt várható az ipartestületbe való egyesülés előnyeinek kellő felfogása és megértése, saját kezdeményezésök folytán törekedtek az ipartörvény szerinti ipartestület megalakítására, minek eredménye, hogy hazai ipartestületeink száma ma már negyed-

fél száz körül van, — addig városunkban az ily irányu kezdeményezéseket következetesen meghiúsította a korlátoltság és önösség által vezérelt ellenmozgalom, mely az ipartestületi intézményben csak a terhet volt képes megismerni. Debreczen, Szathmár, Miskolcz, a hármas, e tekintetben szomorú nevezetességre vergődött szövetségtől városunk elpártolt; a maradiságon a régi czéhrendszerbe magát beleélt, azt egyedül üdvözítőnek tartó s azzal szakítani nem tudó conservatismus felett végre is győzelmet aratott iparososztályunk felvilágosult, lelkesedéssel párosult lankadatlan tevékenységet kifejtett számra nézve kicsiny, de kitartásra s önzetien, a köz érdekében teljesített munkára nézve nagy tábora.

Ha küzdelemteljes volt is ipartestületünk megalakítása, a mai nappal, midőn az ipartestület hivatalosan megkezdte működését, teljes és beláthatlan időig tartó fegyverszünetnek kell bekövetkezni a két táborban, ha a győző az iparososztály érdekléteinek kivétel nélkül békefeltételül a helyi ipar fejlesztésére közremunkálni, az ipari érdekeket megkülönböztetés nélkül védeni, az egyesek, mint az iparosztály sérelmeit, bajait orvosolni s vállvetve közös erővel munkálni az iparososztály boldogulásán ajánlja fel.

A hazai föld minden talpalatnyi terét évezredekkel ezelőtt vérrel szereztük meg. A második ezredév hajnalán a közigazgatási téren való honfoglalás nagy munkáját kell végrehajtanunk, hogy legyen a hazai kereskedelem, ipar kivételeket nem ismerve magyar, a belfogyasztás a hazafiúi köteleesség által parancsolt, feltételeket nem tűrő támogatás mellett valóban a hazai ipar előmozdítója, az ipari munkaerő foglalkoztatása legyen folytonos és gyümölcsöző s győzelmesen vívhasson meg az idegen iparcikkék beözönlése ellen saját iparágaink, az iparos generális szakképzettségének fejlesztése által jogos önvédelmi harcunkat.

Enagy munkában, harezban kiválóan fontos szerep jut az ipartestületeknek, mint a melyek közvetlen szemléli az ipari viszonyok alakulásának, orvoslásra váró sérelmeknek, a teljesítés szükségét magokban rejtő kívánalmaknak s az iparos osztálylyal való közvetlen és sűrű érintkezés folytán megtermékenyítői az iparosok boldogulása érdekében felszínre kerülő üdvös eszméknek.

Nem adminisztratív teendőknél a közigazgatási hatóságtól való átvétele, a segéd és tanonczlajstrom vezetése csak az ipartestület feladata: mint sok felületes ismerettel bíró érdekelt hiszi; az ipartestületben lefektetett érdekképviselő fontosságának sulya a kiváltképen a külföldi gyáripar nyomasztó versenyé ellen alkalmas mód, a szövetkezés ápolásában, — a hazafias nemzeti iránynak a hazai ipar pártolása terén is érvényre juttatásában, az ipari alkotások terén ha nem anyagi, de erkölcsi sulyával való közrehatásban s a felszínre kerülő gyakorlati irányu kívánalomhoz képest kezdeményezőleg való föllépésben, továbbá a békéltető bizottság működésében fekszik.

A debreczeni ipartestületnek e téren számos feladat kivételét kell tevékenységi körébe vonni s erős kezekkel a megoldás felé siettetni, hogy egy év tized hiánya pótolva legyen. Itt vannak pl. timáraink, számra nézve tekintélyes iparos osztály. Timárainknál azonban a bőrkikészítési és cserzési eljárás még mindig a régi módszer szerint történik. Ezen már régen tul van a hazai bőrgyártási ipar. A mirabolat, vallonzat, az angol módszer szerint kivont csersavval való bőrkikészítési eljárást talán hirtől sem ismerik.

Nem csuda aztán, ha a helyi és vidéki timárczikkek fogyasztása nagy részben, — különösen talp és nehezebb bő-

rökben — máshonét beszerzett cikkekkel talál fedezetet. A modern börténytechnika szerint berendezett budapesti, egy-egy felső és alsómagyarországi börtényünk pedig jelentékeny exportot ér el Bulgáriába, Szerbiába s általában a Balkán államokban; sőt a besztercei börtényi szövetkezet hovatovább első rangu börtényre fejlődik. A debreczeni timárok közt meg kell alakítani egy börtényi szövetkezetet.

A cipők forgalma terén a bécsi, módlingi kárlsbádi cipőgyárak minden hazai ipari gócponton dominálnak. Az érdek féltékenység miatt, mint már azt talán itt sem lehetne az érdekelteket egy cipész ipari szövetkezet eszméjének a siker reményében megnyerni. A verseny felvételére azonban egyelőre az is eredményre vezetőknek mutatkozik, ha az érdekeltek az ipartestület kebelében egy közös cipő felsőrész készítő és talpfelvarró géppel berendezett műhelyt állítanak fel szövetkezeti alapon, mely munkabére a cipők árára közismeretűleg lényeges befolyással van.

Csak egy pár kiszakított vázlat ipartestületünk tevékenységi köréből. Megvagyunk győződve, hogy ipartestületünk bölcs tudással és körültekintéssel ismeri fel tagjainak boldogulására vezető teendőket, a vezetést s vezetői azt gyors egymásutánban a megoldás felé.

Biztosíték erre az előjárósági tagok szerencsés összeállítása, az ipartestület megteremtésében az oroszlanrészt méltán megérdemlő elnökének tapasztalatokon nyugvó szakértelme s erős irányító képessége, a rokonszenv, támogatási készség, jóindulat s a legteljesebb sikert jó kívánat, mely a mai napon s működése folyamán ipartestületünket kíséri.

Rouge et noir!

Ennek a jól ismert jelszónak meg a mások szenvedélyének nem kevesebb, mint huszonöt millió frank tiszta nyereséget köszönhet ez idén a montekarlói játékbank társasága. Most záródott le ott az évi számadások ideje s bár a részvényesek gyűlése már április elsején megvolt, csak most — így is kerülő uton — kerül nyilvánosságra a bilánsz végeredménye. A közgyűlésre csakis azokat bocsajtották be, akiknek legalább kétszáz részvényük van, mások nem is tudták meg a kiadások és a bevételek érdekes részleteit. Csak az derült ki, hogy az elmúlt „üzletév” tiszta nyeresége:

a játékbetétekből	24.500.000 frank
a Hotel de Paris és a Cafe de Paris jövedelméből	600.000 „

összesen 25.100.000 frank

Ez bizony szép kis summa és Blanc Camille urnak, a bérletársaság fífikus igazgatójának igaza volt, amikor negyven esztendővel ezelőtt, a játékbank megalapítása évében ezt a szójátékot mondta:

Rouge — veszít, Noir is — veszít, de Blanc — mindenképp nyer!

Ugy van, Blanc mindig nyer s minthogy Albert fejedelem a mult esztendőben újabb ötven esztendőre meghosszabbította szerződésüket, a részvényesek bizalommal tekinthetnek a jövő elé. Persze Albert fejedelem is. A világ ez értékesebb részvényét, amelynek még 1884-ben is csak ötszáz frank volt a névértéke, ezidén márczius 31-ike után, amikor a mérleg eredménye már ismeretes volt, teljes 4275 franczal jegyezték. Albert fejedelemnek csak — 1600 részvénye van s így a bank e derék patronusának kerek fél-millió nyereséget hozott a mult esztendő. De ez még csak elenyészően csekély része annak a horribilis pénznek, amelyhez a fontos ur jut.

A bank ugyanis a koncesszió meghosszabbításáért ebben az esztendőben csekély — tíz millió franc „honoráriumot” fizet neki s egyben arra is kötelezi magát, hogy 1900-ra új operaházat épít Monto-Carloban, amelynek legalább négy millió francba kell kerülnie. Ismert dolog különben, hogy mindezek felül a fejedelemség kormányzati költségeit is a részvénytársaság tartozik fedezni, mivel-hogy Monaco fejedelemség tisztelt polgárai — nem fizetnek sdót. Csak a fejedelem háztartására tizenkilencz millió francját nyelte el az idén a társaságnak, képzelhető tehát, mily mérhetlen összegeknek kellett befolyjniok a bank pénztárába, hogy mégis oly nagy nyeresége maradjon.

Persze a játékszenvedély mindent fedez. Az idén Nizzában hosszú időn tifusz pusztított, politikai zavarok — az angol-francia feszültség — is hátráltatták az üzletév menét, úgy, hogy január végén teljes egy millióval kevesebb volt a bevétel, mint a kiadás. Azóta azonban oly hatalmasat lendült ismét a játékkedv, hogy ma már nemcsak ez a millió nyert fedezetet, hanem a bank könyvei már tetemes nyereséget is mutatnak. Igen, Monte-Carlionak mindig szerencséje van. Ehhez járult mostanság az is, hogy nagyon kevés játékos operál szerencsével. A leg-sikeresebb pointeur egy dusszadag new-yorki szénkereskedő volt az idén háromheti játék után háromszázhatvanötezer frank nyereséggel tért vissza a new-yorki ötödik avanne-be. Egy orosz gróf a mult szezonban egy éjszaka háromszázötvenezer frankot nyert. Persze az ilyen esetek csak nagy ritkán fordulnak elő: a játékosok kilencztized része veszít s így történhetik meg azután, hogy a bank évenként huszonöt millió nyereséggel zárja le a könyveit. És mégis csökken a játékkedv, a szenzációs tétek ideje elmúlt, a játékosok józanabbak lettek. Ellenben minden szezonban akad néhány ezer olyan gazdag ember, aki „szórakozni” megy Monte Carlóba s a legnagyobb hidegvérrel veszít el pár ezer francot. Van ezek közt a „törzsvendégek” közt egy ismert londoni bankár, aki minden esztendőben megjelenik Monte Carlóban, játszik, amint azonban kétszázötvenezer francot veszített föláll és másnap tovább utazik. Ezek a bank legjobb vendégei, ők szolgáltatják a horribilis nyereséget.

Irodalom és művészet.

Petike.

— Vörösmarty után szabadon. —

Busmogorván ül Petike, ha ha ha!
Péter és bú! a mennykőbe mi baja?
Anyja kémi hü szemekkel jó öreg!
Azt gondolja, fiacskája tán beteg.
— Kell galuska, Peti fiam, eszel-e?
— Dehogy eszem, dehogy eszem, ki vele
— Kell bor, édes, szép fiacskám iszol-e?
— Dehogy iszom, dehogy iszom el vele?
— Kell-e sarkantyú eszizádra, Petikém!
Kalpagodra toll, mentédre rókaprém?
— Mit nekem toll, mit nekem prém, sarkantyú!
Ha szivemben, mint a róka rág a bú!
Egy barátom van nekem csak, a halál:
Az tudom, hogy innen onnan lekaszáll!
— Az egekre Peti fiam meg ne halj,
Annyi benned a sóhajlás, mint a raj.
At idézzem tán Juliskát, láthatnád?
— Sohse lássam közelemben a csalfát.
Kijátszotta a szivemet galádul
Megvigasztal majd a halál magátul.
— Fizessék a „Pillangóra” tán elő?
Szól sováran Péter s nagyot is nyel ő:
— Azt! Attól a tetszhalott is felderül
S hihetetlen, mily kevésbe is kerül!

A „Pillangó” előfizetési ára egész évre csak 4 frt, fél évre 2 frt. Előfizethetni lehet a „Pillangó” kiadóhivatalánál Budapesten, VI. Teréz-körut 35.

* Közegészségügyi szolgálat a községekben.

Irtá: Dr. Fay Aladar, egyefemes orvostudor, m. kir. belügyministeri fogalmazó. A közegészségügyi igazgatás összes szabályainak olyan rövid, de tömör és kimerítő foglalattja ez a füzet, mely valamennyi kültisztviselőnek nélkülözhetetlen kátéja lesz. Az egyes szabályok végrehajtására vonatkozólag adott utmutatások a legilletékesebb felfogásnak felelnek meg, amire nézve elegendő biztosítékot nyújt a szerző neve és állása. A füzet ára 60 kr. Ez összegnek beküldése ellenében a füzetet azonnal portómentesen postára tesszük. Pontos czímet kérünk! A „Közgazgatási könyvtár” kiadóhivatala: Osztályos központi községi nyomda r-t. Budapest V., Lipótkörut 22.

* A bünös

Nagyszerű problémát fejteget egy érdekfeszítő regény keretében Francois Coppée, a világhírű francia költő. Azt kutatja, hogy az embert minő módon rontja meg ez a mi mai társadalmunk, hogy miféle ingerek, csábítások, külső okok kergetik a különben jólelkű embert a bünre. Coppée színesen fűsti meg Páris nagyszabásu képét, nemcsak a csillogó, elegáns Párisét, hanem a külvárosok, a kis színházak, a lebujok, varieték, a kis zugutezak és azok élelmes vagy küzködő népének életét is. Gazdag, fordulatos egy regény, egész társadalmi életünkről lehull általa a lepel s mi megpillantjuk benne a küzködő és küzdelmében elbukó embert. Nagyszabásu háttérrel ad neki a javítóintézet belső életének feltárása is: egy előttünk csaknem ismeretlen, irodalmilag még be nem mutatott világ ezer megragadó epizódjával. A nagy francia író e műve most jelent meg Lyka Károly kitünő fordításában az Egyetemes Regénytár piros köteteinek sorozatában, ára két szép vászonkötésben 1 frt. — Kiadja Singer és Wolfner.

CSARNOK.

Bacsányi János hitvese.

Irodalomtörténeti regény.

— Irtá: Könyves Tóth Kálmán. —

(Folytatás.)

3.

Egészen közel lépve hozzá, így szólt: Ön, Bacsányi, előttem nem ismeretlen, ébredő hazája irodalmi mozgalmainak ön egyik hatalmas emeltjüje. En ugyan nem tudok magyarul de Pichler Karolina, szivem barátónje sokat beszélt nekem önről. Egy pár költeményét németre fordítva könyv nélkül tudom. Régi ösmerősök vagyunk, igazán mondá ön, szellemi rokonok. Most Isten önnel, még hallani fog rólam.

És szives kézzorítás után eltűnt a kapuszínben. Bacsányi még egy ideig ott állva, mintegy kérdezni látszék önmagától, ha vajjon ez az egész jelenet nem álomkép volt-e? S miután meggyőződött, hogy csakugyan valóságban él, áldotta a szerencsétlen véletlent, mely őt Bécs ünnepeit költőnéjével összehozta. De e percben nem tudta nem-e a nő érdekelte inkább Gabriellában, mint a költő? Az utóbbit hitette el magával, midőn e találkozásról ábrádozva, nem is érezte a folyvást zugó szelet, lassu léptekkel balagott szállására. Tudjuk, hogy a gondolatok világában élő ember vajmi keveset törődik környezetével. Így volt most Bacsányi is; ösztöne vezette egy megszkott uton. Pedig ha csak egy kissé jobban körültekint, aligha észre nem veszi, hogy nyomában mindenütt egy sötét alak biccezent. De sokkal mélyebben elmerült a találkozás fölötti boldogságában, semhogy oly kicsinység magára vonhatta volna figyelmét. Büszkének, boldognak érezte magát, hogy egy költőnt védelmezhetett. Az ifju nő bucsuszava, mint bájos dallam visszhangja csengett füleiben. Így ért el

egy p...
Miklós...
homlo...
meghu...
tözött...
san m...
szólvá...

odafen...
Nyitra...

a szón...
nosan...
hoz lé...
fel fői...
közben...
le a le...

I...
grófm...
lát el...
egysze...
látam...
barna...
érdeke...
költöt...
riella!...
tömjén...

B...
volt m...
éves le...
számos...
lokára...
fájdalm...
daczára...
vivni...
lenség...
babérja...
beszen...
Az ifju...
az ébre...
bágy g...
gasztos...
tatlans...
lölővé...
áskálód...
a nyom...
gye den...
nevezte...

A...
ták sziv...
ennek a...
És ő il...
len mer...
élethez...
egyetlen...
sugara...

Fo...
A titkár...
fölment...
idejét...
Bacsány...
házanál...
hogy sz...
jó form...
pár Béc...
tézése v...
tözkodot...
volt, mi...
hogy ott...
meg. Ez...
máskor...
miután...
lan isme...

Mi...
bájában...
ritva kir...
átélt je...
azalatt e...
szobájáb...
midőn...
valaki...
kete köp...
bocsátott...
kérdéze...

Ugy...
megmon...
sággal?...

A k...
igy válas...
—
(három)

egy pompás palotához, mely gróf Forgách Miklós nyitrai főispán ezimerét viselte homlokzatán. A csöngettyűt szerényen meghuzván, ezüstszinóros dalmányba öltözött kapus nyitá föl az ajtót s bizalmasan mosolyogva becsátá be az ifjut, így szólván hozzá magyar nyelven.

— Jó estét szekretárus ur, levele van odafent, a méltóságos főispán ur küldi Nyitráról.

Az ifju könnyed léptekkel halad föl a szőnyeges lépcsőn s benyitott egy csinosan butorozott kis szobába. Iróasztalához lépett s mohó kíváncsisággal törte fel főispánja levelét. A levél olvasása közben arca kiderült s e szavakkal tette le a levelet:

Igazán jobbkor nem jöhetett volna; grófom még néhány hétre való munkával lát el, ez alatt talán megláthatom még egyszer Gabriellát. Hiszen még ugysem láttam, azt sem tudom, szőke-e vagy barna, csak annyit érzek, hogy rendkívül érdekel. De hogy is ne érdekelne egy költőt oly költőnő, mint Baumberg Gabriella! Hiszen versein az ihlet sentelt tömjéne ég!

Bacsányi elbeszélésünk idejében tul volt már a szenvedélyek évein. Harmincz éves lehetett. Nehéz nyomasztó viszonyok számos redőt véstek értelmes magas homlokára. Mint önérzetes férfiúnak rendkívül fájdalmasan esett, hogy minden küzdelmei daczára sem tudott független állást kivívni. Heves véralkata számos kellemetlenségbe sodorta; voltak, kik irigyelték babérjait s elkövezték mindent hirneve beszennyezésére. S ez némileg sikerült is. Az ifju, ki oly lángoló lelkesedéssel lépett az ébredő irodalmi mozgalom élére, a jobbagy gyermek, kinek keblében a legmagasabb érzelmeik lángoltak, — a méltatlanságok miatt majdnem embergyűlölvé lett. — Szerény hivatalából irigy áskálódások miatt elbocsátván, már-már a nyomor szélén állott, midőn Nyitramegye derék főispánja, Forgách Miklós ki-nevezte őt magán titkárává.

Az élet kellemetlenségei megfagyaszták szívét, sötét szinben látta multját, s ennek árnyéka sötétre festé jövőjét is. És ő ilyen kedélyállapotban is csak egyetlen mentőszert talált, mely őt némileg az élethez láncozta. Ez a költészet volt, egyetlen vígasza árva lelkének; egyetlen sugara beborult egének.

Forgách Miklós nagyon jól tudta ezt. A titkári állomás kiesinyes gondjai alól fölmentette, hogy a költő minden szabad idejét muzsájának szentelhesse. — De Bacsányi mélabus kedélye a nemes gróf házában is mindinkább sötétebbé vált, hogy szórakozást szerzhessenek számára, jó formán erőszakkal küldte őt fel a grófi pár Bécsbe bizonyos családi ügyek elintézése végett. Már mintegy két hete tartózkodott a fővárosban s hazamenőben volt, midőn a grófia levele arról értesíté, hogy ott létét még néhány héttel toldja meg. Ez is ártatlan vonás volt, mely máskor okvetetlenül elkomorítja, de most, miután Gabriellával találkozott, szokatlan ismeretlen örömet keltett benne.

Mig Bacsányi föl s alá járkált szobájában, mig lelke egészen háttérbe sorítva kinnal teljes multját, az épen most átélt jelenet parányi részletein álmodozott, azalatt egész más jelenet folyt a kapus szobájában alig ért be Bacsányi szobájába, midőn a csöngettyűt ismét meghuzta valaki. A kapus az ajtót kinyitván, fekete köpenybe burkolt, sántító egyént becsátott be, ki magát mélyen meghajtva kérdezé:

Ugyan, édes barátom, nem tudná megmondani, mikor beszélhetnék az urasággal?

A kapus félig gunyosan mosolyogva így válaszolt:

— De igen, talán egy-két hét, vagy (három) egy hónap mulva attól függ, hogy

minő lovai vannak az urnak, mert Nyitramegye ide jó hajtás, s most meglehetősen sáros utunk van; azt pedig mondhatom, hogy ő méltósága az ur kedvéért nem teszi meg ezt a hosszú utat.

— De hisz az imént láttam az urat fölmenni, fontos közleni valóm lenne véle, mondá az idegen.

— Mondtam már, hogy a gróf ur nyitramegyei jószágán van, ez az ur csak a titkár, csak olyan szegény ördög, mint jó magam, sőt talán még több a baja, mert még sohasem láttam nevetni, mindig olyan mintha temetésre készülne.

S a kapus az élezén jóízűen mosolygott.

— Nem tudná ön megmondani az ur nevét, hogy szükség esetén hozzá intézzem leveletem?

— Szívesen — viszonzá a kapus, — Bacsányi Jánosnak hívják, de siessen tudósításával, mert egy pár nap mulva nehezen találja itt.

Az idegen az utolsó szavakra már nem is figyelve, köszönés nélkül hagyta oda a kapus szobáját s gyorsan sietett a rendőrhivatalba. Ide érve, minden kopogtatás nélkül lépett be egy kis szobába, hol két sovány alak levelek fölbontásával foglalkozott. Talán emlitenem sem kell, hogy ez a nagyhirű „fekete kabinet” titkos irodája volt. Ennek létezését sokan tagadják, de elbeszélésünk idejében még kétségtelenül fenállott.

Mihelyt az idegen a szobába lépett, a két sovány alak, mint valami rángató báb, rögtön fölállott a mélyen bókolt.

— Nos, kérdé az érkezett, — nem szereztünk valami ujságot? Az összeküvés számai nagyon nehezen bonyolíthatók le.

— Egy pár compromitoló levelet másoltunk; a többiek magán érdekűek, viszonzá az egyik titkos ügynök.

— Uj név van bejelentve — szólt szemhunyoritva az ismeretlen, — Grüner ur jegyezze naplójába. Az uj név Bacsányi János. Forgách Miklós nyitrai főispán titkoka. Minden hozzá intézett levél kétes kitételei lemásolandók, úgy szintén a küldő neve s lakhelye. Ez jó fogás. — Most üljön le s írja a mit tollába mondok.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Érték-tőzsde.

A debreczeni Közgazdasági Bank Részvény társaság közlése.

1899. április hó 13. án.

Allamadósság:

Magyar aranyjárdék 4%	119.75	120.25
„ vasuti beruházási köt. 4 1/2%	120.75	121.75
„ koronajárdék 4%	97.35	97.45
„ regále vált. köt. 4 1/2%	100.50	101.50
Osztrák aranyjárdék 4%	120.—	120.50
Egységes államkötvény 4 1/4%	100.60	101.10
Tisza-szegedi 4%-os nyer.-sorsj.	138.35	139.35

Részvények:

Magyar hitelbank részvény	383.50	384.—
Osztrák hitelbank részvény	358.30	358.50
Magyaripar- és keresk. bank. r.	102.50	102.75

Sorsjegyek:

Magyarjelzalogban 4%-os sorsj.	122.50	123.50
„ 3%-os	103.50	104.50
Osztrák földhitel sorsjegy 3%-os	120.—	121.—
Magyar vörös keresztsorsjegy	11.75	12.25
Osztrák „	20.40	20.90
Olasz „	11.75	12.25
Bazilika sorsjegy	7.—	7.50
Jó-sziv „	4.—	4.40

Pénzmemek:

Cs. és kir. arany	— — —	5.66	5.74
20 márkás arany	— — —	11.80	11.84
20 frankos arany	— — —	9.56	9.60
1 Sovereigns	— — —	12.07	12.11

Budapesti gabonatőzsde.

I. Készáru-üzlet.

1899. április 12-én.

A hangulat a mai buzaüzletben inkább lanyhaságra hajlott, finom magyar buzáért ugyan változatlan árak voltak elérhetőek, ellenben gyengébb fajokat csak olcsóbban lehetett értékesíteni, míg idegen buzára ma nem volt vevő. A forgalom 15,000 méter-mázsát tett.

Rozs változatlan.

Tengeri szilárd, az üzlet folyamán 5 krral emelkedett.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki. 200 mm. 79.7 k. 10.15 forinton, 100 mm. 79.7 k. 10.10 forinton, 400 mm. 79.5 k. 10.— forinton, 100 mm. 70 k. 10.05 frton, 100 mm. 78.5 k. 9.75 frton, mind három hónapra.

II. Határidő-üzlet.

Az amerikai termésbecslések rosszabbodása, úgy látszik, Amerikában tesz legkevésbé benyomást, sőt az ottani piacok inkább lanyhaságra hajlanak. Tehát vagy a baissisták szabták meg az irányt, vagy pedig a hivatalos kimutatást pesszimiztikusnak tartják. Nálunk annyiban reagáltak reá, hogy a buza-határidők végeredményben ártartók maradtak. Fölmondattott 18,000 mm. buza, 1500 mm. rozs.

Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza áprilisra	9.04, 9.08, 9.—, 9.10, 9.07.
„ májusra	8.77, 8.80, 8.73, 8.80, 8.77,
„ októberre	8.18, 8.20, 8.17, 8.23, 8.21,
Rozs októberre	6.69, 6.51,
Zab áprilisra	5.73, 5.75,
„ májusra	—, —
Tengeri májusra	4.44, 4.45, 4.43,
Repeze augusztusra	—, —, —.

Délutáni határidőüzlet.

Délután 4 1/2 órakor a következők voltak a záróárfo'yamok:

Buza májusra	8.80—8.81
„ áprilisra	9.10—9.11
„ októberre	8.22—8.23
Rozs áprilisra	7.45—7.50
„ októberre	6.51—6.53
Zab áprilisra	5.74—5.76
„ májusra	5.74—5.76
Tengeri 1899. májusra	4.48—4.50
Repeze augusztusra	11.75—11.85

DEBRECZENI VÁROSI SZÍNHÁZ.

Folyó szám 192. Bérlet 157. sz. „A”

Ma, csütörtökön, 1899. április 13-án:

Szép Heléna.

Operette három felvonásban.

S Z E M É L Y E K:

Menelaus, spártai király	—	Sziklai M.
Heléna, neje	—	F. Kállay
Agamemnon	—	ifj. Szathmárn
Klytemnestra, neje	—	Lozsarekné
Orestes, fiuk	—	R. Serfőzy Zs.
Philades, Orestes barátja	—	Bárdos Irma
Chalchas, Jupiter főpapja	—	Püspöky Imre
Achilles (a bős)	—	Csatár Győző
1-ső Ajax	—	Rubos Árpád
2-ik Ajax	—	Makray Dénes
Páris, Priamos fia	—	Karacs Imre

Holnap pénteken ápr. 14-én:

Üdvöske.

Operette 3 felvonásban.

Kiadó és laptulajdonos:

Csokonai nyomda

Felelős szerkesztő: Koncz Ákos.

Főmunkatárs: Ujlaki Antal.

Fővárosi szerkesztőségünk:

(szerkesztő: Kéry Gyula)

Budapest, Üllői-ut 70. I. emelet 13.

Telefon: 59—14.

